

Економічні науки

УДК 338.1

Геращенко Микита Євгенійович

магістр

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Herashchenko Mykyta

Student of the

*National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

ORCID: 0009-0007-8229-2586

Тульчинська Світлана Олександрівна

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та підприємництва*

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Tulchynska Svitlana

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Economics and Entrepreneurship*

*National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

ORCID: 0000-0002-1409-3848

**СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ
MODERN TOOLS FOR FORMING AN ENTERPRISE DEVELOPMENT
STRATEGY TO ENSURE PROFITABILITY**

Анотація. Вступ. В умовах швидкоплинних змін глобальної економіки та загострення конкуренції компаніям необхідно розробляти ефективні стратегії розвитку для забезпечення своєї прибутковості та стабільності. Сучасні підприємства все частіше звертаються до нових інструментів стратегічного управління, які дозволяють не тільки швидко адаптуватися до змін, але й передбачати їх. Основним завданням постає питання вибору ефективних інструментів, які здатні найбільш результативно сприяти формуванню стратегії розвитку компанії та забезпеченню її довгострокової прибутковості.

Мета. Метою цього дослідження є систематизація сучасних інструментів стратегічного менеджменту, що сприяють формуванню ефективних стратегій розвитку підприємства з акцентом на підвищення його прибутковості.

Матеріали і методи. Матеріалом дослідження слугували наукові праці сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників, що присвячені питанням стратегічного управління, інноваційних технологій та їхньої ролі у розвитку підприємств. Використані методи аналізу включали порівняльний аналіз сучасних інструментів стратегічного управління, а також методи синтезу, групування та узагальнення.

Результати. Дослідження продемонструвало, що сучасні інструменти стратегічного управління відіграють ключову роль у формуванні стратегії розвитку підприємств. Інноваційні підходи, такі як побудова цифрових двійників підприємств, допомагають прогнозувати наслідки прийняття тих чи інших стратегічних рішень, що зменшує ризики помилкових інвестицій, краще розуміти своїх клієнтів, аналізувати їхні потреби і формувати довгострокові відносини, що сприяє збільшенню продажів і підвищенню прибутковості.

Перспективи. У подальших дослідженнях важливо зосередити увагу на інтеграції цифрових технологій у стратегічне планування, це дозволить

підприємствам швидко адаптуватися до змін і підтримувати стабільну прибутковість, незважаючи на динамічні зміни ринкових умов.

Ключові слова: стратегія розвитку підприємства, прибутковість, стратегічне планування, інноваційні технології, аналітичні дані, стратегічне управління.

Summary. *Introduction.* Amidst rapidly changing global economic conditions and intensifying competition, companies need to develop effective development strategies to ensure their profitability and stability. Modern enterprises are increasingly turning to new strategic management tools that allow them not only to adapt quickly to changes but also to anticipate them. The main task is to choose the most effective tools that can most effectively contribute to the formation of a company's development strategy and ensure its long-term profitability.

Purpose. The purpose of this study is the systematization of modern strategic management tools that contribute to the formation of effective strategies for the development of the enterprise with an emphasis on increasing its profitability.

Materials and methods. Scientific works of modern domestic and foreign researchers devoted to issues of strategic management, innovative technologies and their role in the development of enterprises served as the research material. The used analysis methods included a comparative analysis of modern strategic management tools, as well as methods of synthesis, grouping and generalization.

Results. The study demonstrated that modern strategic management tools play a key role in the formation of enterprise development strategies. Innovative approaches, such as the construction of digital doubles of enterprises, help predict the consequences of making certain strategic decisions, which reduces the risks of erroneous investments, better understand your customers, analyze their

needs and form long-term relationships, which contributes to increased sales and increased profitability.

Discussion. In further research, it is important to focus on the integration of digital technologies into strategic planning, which will allow enterprises to quickly adapt to changes and maintain stable profitability despite dynamic changes in market conditions.

Key words: enterprise development strategy, profitability, strategic planning, innovative technologies, analytical data, strategic management.

Постановка проблеми. В умовах швидкоплинних змін на глобальному рівні економіки та дедалі жорсткішої ринкової конкуренції компаніям необхідно сформулювати ефективні стратегії розвитку, щоб забезпечити свою прибутковість і сталість. Традиційні методи стратегічного планування часто не підходять для адаптації до нових викликів, таких як технологічні інновації, зміни в уподобаннях споживачів і коливання ринку. Тому виникає потреба у використанні сучасних інструментів стратегічного управління, які дозволяють бізнесу не лише реагувати на зміни, а й передбачати їх, мінімізувати ризики та максимізувати можливості. Питання полягає в тому, як визначити та впровадити інструменти, які можуть найбільш ефективно сприяти формуванню стратегії розвитку компанії для забезпечення її довгострокової прибутковості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика формування стратегій розвитку підприємства з метою забезпечення прибутковості є предметом численних досліджень у сфері менеджменту, економіки та стратегічного управління. Особливої уваги заслуговує дослідження впливу цифрових технологій, аналітичних систем та інноваційних підходів на розвиток суб'єктів господарювання. Багато науковців розглядають питання адаптації бізнес-стратегій до умов ринку, зокрема: Є. О. Заяц, В. Кукарцев, Є. Шуткіна, К. Моїсеєва, Л. Корпачова, Т.

Кіреєв [2], М. Ткаченко та інші. Слід зазначити, що незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених інструментарію формування стратегії розвитку підприємства задля забезпечення його прибутковості, питання інтеграції новітніх цифрових технологій у процес планування в компанії є недостатньо висвітленим. В реаліях сьогодення, дослідження даного аспекту є вкрай актуальним для підвищення прибутковості вітчизняних підприємств у швидкозмінних ринкових умовах, які потребують впровадження інноваційних підходів у стратегічне управління.

Формування цілей статі. Метою роботи є систематизація сучасних інструментів стратегічного менеджменту, які допомагають формувати ефективні стратегії розвитку для забезпечення прибутковості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження практичних основ застосування сучасних інструментів стратегічного управління показує, що сьогодні, успішні підприємства різних галузей активно використовують інноваційні технології та аналітичні дані для формування своїх стратегій. Інтеграція новітніх технологій у процес формування стратегії розвитку підприємства значно підвищує точність прогнозування та допомагає уникнути помилок, які можуть призвести до фінансових втрат.

Одним з інструментом, який значно підвищує ефективність процесу стратегічного планування на підприємстві, є штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання. Дані технології сприяють автоматизації процесів аналізу та прийняття рішень, що дозволяє підприємствам швидко адаптуватися до змін на ринку. Наприклад, ШІ може використовуватися для побудови моделей попиту, прогнозування продажів, оптимізації логістичних ланцюгів або розробки нових продуктів і послуг на основі аналізу ринкових трендів. Завдяки використанню машинного навчання компанії отримують можливість безперервно вдосконалювати свої бізнес-моделі, підлаштовуючи їх під поточні потреби ринку.

Важливим інструментом стратегічного управління також є блокчейн-технології, які забезпечують прозорість і надійність бізнес-процесів, особливо в питаннях управління ланцюгами постачання. Блокчейн дозволяє відслідковувати кожен етап виробництва та постачання, що підвищує рівень довіри з боку клієнтів та партнерів, а також зменшує ризики шахрайства чи помилок у процесі обробки даних [1].

Варто зауважити, що стратегія розвитку підприємства повинна базуватись на поєднанні класичних методів стратегічного планування з новітніми технологічними підходами. Такий симбіоз дозволяє підприємствам підвищувати свою гнучкість і адаптивність до змін зовнішнього середовища. Ключовими тенденціями у формуванні сучасних стратегій є використання комплексних інструментів, які враховують як внутрішні ресурси підприємства, так і динаміку зовнішнього середовища.

Прибутковість підприємства є ключовим показником його фінансового успіху та стійкості на ринку. Важливим фактором підвищення прибутковості є оптимізація собівартості продукції та контроль витрат. Ефективне управління витратами, такими як витрати на сировину, енергоресурси, виробництво та логістику, дозволяє підприємству мінімізувати витрати та збільшити маржинальність. Технологічні інновації дозволяють підприємствам створювати нові продукти або покращувати існуючі, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності. Ефективне управління активами та капіталом також є важливою складовою прибутковості. Важливу роль тут відіграє автоматизація виробничих процесів, яка допомагає скоротити неефективні витрати і підвищити продуктивність. Компанії, які впроваджують стратегії оптимізації витрат, отримують можливість зменшувати операційні витрати та збільшувати прибуток без значних змін у продуктивності або якості.

Окрім цього, важливим є врахування не лише фінансових показників, але й таких факторів, як репутація бренду, задоволеність клієнтів та

інноваційна діяльність, що мають значний вплив на довгострокову прибутковість підприємства. Основні сучасні інструменти, які підприємства використовують для формування стратегії свого розвитку задля забезпечення прибутковості систематизовано у табл. 1.

Таблиця 1

Сучасні інструменти формування стратегії розвитку підприємства

Інструмент	Мета	Властивості	Ефективність
Big Data та аналітика даних	Збір та аналіз великих масивів даних	Обробка структурованих та неструктурованих даних, виявлення трендів	Прогнозування ринкових змін, оптимізація операцій
Штучний інтелект та машинне навчання	Автоматизація прийняття рішень	Самонавчальні алгоритми, аналіз великих масивів даних у реальному часі	Підвищення точності прогнозів, зменшення людських помилок
Цифрові двійники	Моделювання сценаріїв розвитку	Створення віртуальної моделі підприємства чи процесу для тестування стратегічних рішень	Оцінка різних стратегій, зниження ризиків
Хмарні технології	Оптимізація управління бізнес-процесами	Доступ до даних у будь-який час і місце, масштабованість, інтеграція з іншими системами	Підвищення гнучкості та зменшення витрат на ІТ-інфраструктуру
CRM-системи	Управління взаєминами з клієнтами	Збір, зберігання та аналіз даних про клієнтів, автоматизація процесів продажів та маркетингу	Підвищення лояльності клієнтів, збільшення повторних продажів
Блокчейн-технології	Забезпечення прозорості та безпеки ланцюгів постачання	Децентралізовані реєстри, незмінність записів, автоматизація контрактів (смарт-контракти)	Зниження шахрайства, підвищення довіри серед партнерів і клієнтів
Інструмент VRIO-аналізу	Оцінка ресурсів підприємства на предмет їх конкуренто-спроможності та стійкої переваги	Враховує цінність, рідкість, неможливість імітації та організацію ресурсів	Сприяє створенню конкурентної переваги за рахунок ідентифікації стратегічно важливих ресурсів
Модель п'яти сил Портера	Аналіз конкурентного середовища для визначення рівня	Враховує силу постачальників, покупців, загрозу заміників, загрозу нових гравців та	Дає змогу оцінити ринкові ризики та побудувати стратегії

	конкуренції в галузі	конкуренцію серед існуючих	для мінімізації конкурентного тиску
Модель 7S МакКінсі	Узгодження семи ключових елементів організації для підвищення ефективності	Оцінює стратегію, структуру, системи, стиль, навички, персонал та спільні цінності	Підтримує гармонізацію бізнес-процесів, сприяє організаційним змінам і покращенню продуктивності
Матриця Ансоффа	Визначення стратегій росту через проникнення на ринок, розвиток продукту, ринку та диверсифікацію	Фокусується на виборі напрямів росту в залежності від продукту та ринку	Допомагає обрати найефективнішу стратегію росту, враховуючи ризики та можливості
Полотно бізнес-моделі	Візуалізація бізнес-моделі підприємства для ефективного стратегічного планування	Включає ключових партнерів, ресурси, діяльність, цінні пропозиції, канали, відносини з клієнтами, сегменти ринку, структуру витрат та джерела доходів	Спрощує процес розробки бізнес-моделі, дозволяє швидко адаптуватися до змін та оцінити рентабельність

Джерело: систематизовано автором на підставі [1; 2 с. 252-255; 3; 5; 6].

Ефективне використання цих методів дозволяє підприємствам не лише покращити поточні бізнес-процеси, але й забезпечити стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Вибір відповідного інструменту залежить від специфіки галузі, цілей підприємства та ринкових умов, що підкреслює важливість інтегрованого підходу до стратегічного управління.

Комплексний підхід до формування стратегії розвитку компанії дозволяє ефективно реагувати на виклики ринкового середовища та забезпечити прибутковість у довгостроковій перспективі. Після вибору найбільш підходящої стратегії розробляється детальний план її виконання. На кожній стадії впровадження стратегії оцінюється її ефективність для внесення необхідних коригувань.

Ще одним аспектом, який прямо впливає на прибутковість, є збільшення обсягів продажів. Окрім цього, компаніям важливо розширювати асортимент продукції, виходити на нові ринки та пропонувати унікальні продукти, що підвищує привабливість компанії в очах споживачів. Ціноутворення також є критичним елементом для підвищення прибутковості. Компанії повинні розробляти стратегії, що враховують ринкову ситуацію, собівартість продукції та платоспроможність споживачів. Баланс між доступною ціною і прибутковістю дозволяє утримувати конкурентну перевагу та максимізувати дохід. Отже, грамотне використання інструментів допомагає підприємствам знайти оптимальну точку для максимізації доходів. Впровадження інновацій та інвестиції в розвиток є ключовими драйверами підвищення прибутковості. Підприємства повинні максимально ефективно використовувати свої активи, скорочуючи час оборотності оборотних коштів та підвищуючи фондівдачу основних засобів. Раціональне управління фінансами, включаючи інвестиції та роботу з позиковими коштами, дозволяє знизити витрати на обслуговування боргу і підвищити рентабельність підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Традиційні методи стратегічного планування вже не відповідають вимогам часу через стрімкий розвиток технологій, зміну споживчих уподобань і нестабільність ринкових умов. У зв'язку з цим виникає потреба у використанні сучасних інструментів стратегічного управління. Ключовим фактором успішного стратегічного управління є здатність підприємств комбінувати класичні методи з інноваційними підходами, що забезпечує гнучкість та адаптивність до змін зовнішнього середовища. Прибутковість підприємства є результатом комплексного підходу до управління витратами, інвестиціями та інноваціями. Підсумовуючи, використання сучасних інструментів формування стратегії розвитку підприємства є важливою умовою забезпечення його прибутковості та конкурентоспроможності на ринку.

Вони дозволяють глибше аналізувати ринок, прогнозувати майбутні тренди, автоматизувати процеси управління та підвищувати ефективність прийняття рішень, що сприяє успішному розвитку підприємства в умовах сучасної економіки.

Література

1. 26 Best Strategy Tools For Your Organization in 2024. *Cascade*. URL: <https://www.cascade.app/blog/best-strategy-tools> (дата звернення: 25.09.2024).

2. Kukartsev V., Shutkina E., Moiseeva K., Korpacheva L., Kireev T. Methods and Tools for Developing an Organization Development Strategy. 2022 *IEEE International IOT, Electronics and Mechatronics Conference (IEMTRONICS)*. Toronto, ON, Canada. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/361443358_Methods_and_Tools_for_Developing_an_Organization_Development_Strategy (дата звернення: 27.09.2024).

3. Заяц О. Теоретичні основи формування діджитал стратегії в умовах VUCA-світу. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2022. Вип. 143. С. 251-256.

4. Ткаченко М. Інструменти формування стратегії сталого розвитку підприємства на основі диверсифікації. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (27 жовт. 2020 р.). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2020. С. 731 – 733.

5. Тульчинська С. О., Скоробогатий О. І. Основні фактори та чинники впливу на прибутковість підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. Вип. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6646> (дата звернення: 20.09.2024).

6. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Актуальні проблеми підвищення прибутковості комунальних підприємств як фактору економічної безпеки. *Агросвім*. 2019. № 22. С. 54-59.

References

1. 26 Best Strategy Tools For Your Organization in 2024. *Cascade*. URL: <https://www.cascade.app/blog/best-strategy-tools>.

2. Kukartsev V., Shutkina E., Moiseeva K., Korpacheva L., Kireev T.. (2022). Methods and Tools for Developing an Organization Development Strategy. *2022 IEEE International IOT, Electronics and Mechatronics Conference (IEMTRONICS)*. Toronto, ON, Canada. URL: https://www.researchgate.net/publication/361443358_Methods_and_Tools_for_Developing_an_Organization_Development_Strategy.

2. Zaiats O. (2022). Teoretychni osnovy formuvannia didzhytal stratehii v umovakh VUCA-svitu [Theoretical foundations of digital strategy formation in the conditions of the VUCA world]. *Visnyk studentskoho naukovooho tovarystva «VATRA» Vinnytskoho torhovelnoekonomichnoho instytutu DTEU*. Vol. 143. pp. 251-256 [in Ukrainian].

4. Tkachenko M. (2020). Instrumenty formuvannia stratehii staloho rozvytku pidpryiemstva na osnovi dyversyfikatsii [Tools for forming a strategy for the sustainable development of an enterprise based on diversification]. *Innovatsiinyi rozvytok ta bezpeka pidpryiemstv v umovakh neoindustrialnoho suspilstva: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* pp. 731-733 [in Ukrainian].

5. Tulchynska S.O., Skorobohatyi O.I. (2018). Osnovni faktory ta chynnyky vplyvu na prybutkovist pidpryiemstva [The main factors and factors affecting the profitability of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6646> [in Ukrainian].

6. Tulchynska S.O., Solosich O.S. (2019). Aktualni problemy pidvyshchennia prybutkovosti komunalnykh pidpryiemstv yak faktor

ekonomichnoi bezpeky [Actual problems of increasing the profitability of communal enterprises as a factor of economic security]. *Ahrosvit*. Vol. 22. pp. 54-59 [in Ukrainian].